

УДК: 351.82:338.439.02

МОТИВАЦІЙНО-ЦІЛЬОВА ПІДСИСТЕМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ: ШЛЯХИ, УМОВИ ТА ЕТАПИ ЗАБЕСПЕЧЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

кандидат педагогічних наук, Данченко І. О.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, Україна, Харків

Обґрунтовано необхідність перегляду вимог щодо змісту і характеру професійної підготовки фахівців-аграріїв у вищій школі. Проаналізовано теоретичні підходи до вивчення проблеми технологізації навчально-виховного процесу вищої школи. Виділено основні підсистеми педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів. Розглянуто шляхи та умови забезпечення ефективності мотиваційно-цільової підсистеми педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів. Визначено етапи структурно-функціональної моделі формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів. Результати дослідження можуть бути використані у системі професійної підготовки майбутніх фахівців-аграріїв.

Ключові слова: педагогічна технологія, педагогічна технологія формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів, основні підсистеми педагогічної технології, мотивація студентів, моделювання системи формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів, етапи структурно-функціональної моделі формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів.

кандидат педагогических наук, доцент, Данченко И.А. Мотивационно-целевая подсистема педагогической технологии формирования социальной зрелости студентов высших аграрных учебных заведений: пути, условия и этапы обеспечения ее эффективности / Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенка, Украина, Харьков

Обоснована необхідність пересмотра вимог щодо змісту і характеру професійної підготовки фахівців-аграріїв у вищій школі. Проаналізовані теоретичні підходи до вивчення проблеми технологізації навчально-виховного процесу вищої школи. Виділені основні підсистеми педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів.

учебных заведений. Рассмотрены пути и условия обеспечения эффективности мотивационно-целевой подсистемы педагогической технологии формирования социальной зрелости студентов высших аграрных учебных заведений. Определены этапы структурно-функциональной модели формирования социальной зрелости студентов высших аграрных учебных заведений. Результаты исследования могут быть использованы в системе профессиональной подготовки будущих специалистов-аграриев.

Ключевые слова: педагогическая технология, педагогическая технология формирования социальной зрелости студентов высших аграрных учебных заведений, основные подсистемы педагогической технологии, мотивация студентов, моделирования системы формирования социальной зрелости студентов высших аграрных учебных заведений, этапы структурно-функциональной модели формирования социальной зрелости студентов высших аграрных учебных заведений.

Ph.D in Pedagogical sciences, I. Danchenko Motivational-having a special purpose subsystem of pedagogical technology of forming of social maturity of students of higher agrarian educational establishments: ways, terms and stages of providing of her efficiency / Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Peter Vasilenko, Ukraine, Kharkiv

The necessity of revision of requirements is reasonable in relation to maintenance and character of professional preparation of specialists-agrarians at higher school. The basic subsystems of pedagogical technology of forming of social maturity of students of higher agrarian educational establishments are distinguished. Ways and terms of providing of efficiency of motivational-having a special purpose subsystem of pedagogical technology of forming of social maturity of students of higher agrarian educational establishments are considered. The stages of structural-functional model of forming of social maturity of students of higher agrarian educational establishments are certain. Research results can be drawn on in the system of professional preparation of future specialists-agrarians.

Keywords: pedagogical technology, pedagogical technology of forming of social maturity of students of higher agrarian educational establishments, basic subsystems of pedagogical technology, motivation of students, design of the system of forming of social maturity of students of higher agrarian educational establishments, stages of structural-functional model of forming of social maturity of students of higher agrarian educational establishments.

Вступ. В умовах стрімких змін, які виступають яскравим свідченням становлення інноваційного типу світового розвитку, змінюються суспільні вимоги до системи аграрної освіти в Україні, насамперед, до змісту і характеру професійної підготовки фахівців. Це

вимагає нових підходів, як до розуміння процесів розвитку і формування особистості, так і до організації освітнього простору.

Нині актуальними в управлінні процесом формування особистості стають передбачення, оперативність, постановка мети, вибір пріоритетів, інноваційність, широке залучення та розвиток соціальних інститутів, зміна системи стимулювання та інформування, розробка та реалізація проектів, програм розвитку.

Відомо, що людина стає цивілізованою, коли в її поведінці панує доцільна раціональність, тобто мова йде про технологічність. Якщо спочатку технологія створювалась як обмежений засіб для досягнення конкретних цілей, то сьогодні технологічна творча діяльність людина стає її місією. Технологія, на думку О.Асмолова, дозволяє здійснити «стрибок з царини необхідності в царину свободи» [1, с. 23]. З цієї точки зору виникає необхідність повністю відмовитися від уявлень про навчально-виховний процес як процес повідомлення і передачі інформації. Для цього потрібна науково і методично обґрунтована інноваційна педагогічна технологія, що включає опис та регламентацію дій викладача і студента, умови, відповідний діагностичний інструментарій тощо для досягнення навчально-виховних цілей.

Технологізація освітнього простору бере свої витoki з наукових здобутків І. Павлова, В. Бехтерева, О. Ухтомського, С. Шацького та інших. Метою технологізації навчально-виховного процесу є створення всебічно обґрунтованих проектів, які гарантують одержання прогнозованого результату.

Проблеми технологізації навчально-виховного процесу не є новою у сучасному науковому дискурсі. Вона є об'єктом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників (В.Безпалько, С. Сисоєва, Д. Чернилевський, Г. Еллінгтон, І. Кузьміна, П. Мітчелл, Ф. Персиваль, О. Пехота, Ш. Самойленко, Г. Назарова, В. Онишук, Ю. Гурчанінова та інших).

Сутність процесу нововведень у технології і методи сучасного навчання та виховання стали об'єктом дослідження як зарубіжних, так і українських учених. Наукові розвідки А.Алексюк, І.Зязюна, С.Гончаренко, М. Бургіна, В.Заг'язинської, В.Кременя, В.Ільїної та інших присвячені проблемам інноваційної парадигми у вищій школі, прогресивним формам і технологіям, перспективам їх використання в освітній практиці.

Теоретичні й практичні аспекти інноваційних педагогічних технологій організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах розглядались О. Євдокимовою, І. Козловською, А. Слободенюком та інших.

Разом з тим, необхідно відмітити недостатність вивчення проблеми побудови та впровадження ефективної педагогічної

технології формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів (далі ВАНЗ).

Формулювання мети статті та завдань Звідси важливим стає аналіз поняття педагогічна технологія у вищій школі, визначення ефективних умов, шляхів та етапів формування основних підсистем педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ, зокрема, мотиваційно-ціннісної.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних завдань: аналіз теоретичних підходів щодо визначення поняття педагогічна технологія формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ; обґрунтувати необхідність, а також шляхів та умов ефективного впровадження в навчально-виховний процес запропонованої моделі формування мотиваційно-цільової підсистеми педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ.

Виклад основного матеріалу статті Існує досить велика кількість тлумачень поняття «педагогічна технологія»: сукупність прийомів, засобів організації навчального процесу (Т. Шамова); модель організації навчального процесу (В. Тюріна); система функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних засобів навчання з метою досягнення ефективного прогнозованого педагогічного результату, який має прогностичний характер (М. Кларин, Г. Селевко); сплановане і послідовне втілення на практиці педагогічного процесу (А. Глузман, О. Дубасенюк, В. Сластьонін); сфера професійних знань про методи і засоби навчання та теорію їх використання на практиці (І. Зязюн, О. Пехота, С. Сисоєва) та багато інших.

Необхідно звернути увагу на той факт, що технологічний процес завжди передбачає певну послідовність операцій з використанням необхідних засобів та умов. У процесуальному розумінні технологія відповідає на питання: «Як зробити?» [2, с. 3]. Моделювання припускає визначення мети навчання (для чого?), відбір та побудову змісту освіти (що?), організацію навчального процесу (як?), методів та засобів (за допомогою чого?), взаємодію викладачів та студентів (хто?) [2, с. 275].

Аналіз теоретичних та практичних наукових здобутків дає підстави стверджувати, що педагогічна технологія навчання та виховання студентів передбачає управління дидактичним та виховним процесом, що містить організацію діяльності студентів і контроль за цією діяльністю.

Отже, педагогічна технологія є моделлю взаємодії студента та викладача по проектуванню, організації, проведенню навчально-виховного процесу з безумовним дотриманням комфортних умов як для викладачів, так і для студентів. Важливо наголосити, що технологія припускає ідею повної керованості процесом розвитку.

Спираючись дослідження М. Кагана, Т. Шамової, В. Тюріної та ін. [3; 6; 7] ми виділяємо наступні підсистеми педагогічної технології:

мотиваційно-цільову; змістовно-операційну; вольову або енергетичну; контрольню-оцінну, поетапне моделювання яких у навчально-виховному процесі ВАНЗ допоможе ефективність педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів-аграріїв.

Безперечним є той факт, що формування високого рівня соціальної зрілості студентів ВАНЗ залежить від мотивації особистості, уміння ставити і реалізовувати поставлені цілі, тому одним з провідних завдань педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ є формування саме мотиваційно-цільової підсистеми відповідної педагогічної технології.

У психолого-педагогічній літературі (А.Маркова, А.Рєан та інші) наголошується, що провідними у діяльності особистості є два типи мотивів – мотиви досягнення та мотиви пізнання. Оскільки успішність студентів в оволодінні тієї чи іншої діяльності залежить не стільки від природних здібностей, скільки від мотивації, то важливо спрямувати зусилля саме на формування реальних уявлень про значення та необхідність, способи формування соціальної зрілості студентів.

Мета мотиваційно-цільової підсистеми педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ полягає в: дослідженні уподобань, потреб, інтересів, настанов і спрямованості студентів щодо формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ; організації діяльності спрямованої на розвиток мотивації щодо формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ; забезпеченні даної діяльності відповідними засобами, формами і методами, які сприятимуть формуванню високого рівня соціальної зрілості студентів ВАНЗ; підготовці викладачів до відповідної діяльності у навчально-виховному процесі. Тому виникає необхідність методичного забезпечення діяльності спрямованої на розвиток мотивації щодо формування соціальної зрілості студентів-аграріїв.

Як відмічалось вище, педагогічна технологія формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ складний та багатогранний процес, тому діяльність щодо методичного забезпечення теж має не просту структуру. З метою полегшення роботи з нею систему розділено на два окремі блоки: перший блок - безпосереднього розвиток та формування мотивації щодо необхідності формування соціальної зрілості студентів в навчально-виховному процесі ВАНЗ, який забезпечується спеціально розробленою методикою; другий - підготовки викладачів стосовно діяльності спрямованої на розвиток та формування мотивації щодо необхідності формування соціальної зрілості студентів в навчально-виховному процесі ВАНЗ.

Високий рівень мотивації щодо необхідності формування соціальної зрілості фахівця є складовою цілісного педагогічного

процесу у ВАНЗ, яка реалізується через багатоканальну взаємодію усіх суб'єктів навчально-виховного процесу ВАНЗ, а саме: розвиток початкового недиференційованого інтересу до соціальної зрілості особистості; формування позитивних ціннісних орієнтацій, які дають змогу побудувати у свідомості студента ідеальну модель соціальної зрілості майбутнього фахівця, яка слугуватиме еталоном у професійному та особистісному саморозвитку; формування ієрархії мотивів щодо необхідності формування соціальної зрілості особистості; активне формування умінь та навичок, необхідних для практичної діяльності, яка здійснюється під час розроблення та реалізації проектів у змодельованих або реальних умовах конкретних ситуацій і вимагає від студентів самостійності, ініціативності, творчого підходу, наполегливості тощо.

Це висуває нові вимоги щодо організації навчально-виховної діяльності студентів, реалізації яких сприяє застосування нових інтерактивних технологій, які передбачають науково обґрунтовані комплексні програми взаємодії викладача та студентів у навчально-виховному процесі і базуються на використанні такої методичної системи, основу якої становлять активізаційні методи навчання та виховання, що забезпечують формування соціальної зрілості студентів-аграріїв, через інтеріоризацію за рахунок спеціально створених умов навчально-виховного середовища.

Моделювання системи формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ набуває особливої актуальності в умовах сьогодення, створює можливості цілеспрямованого впливу на особистість студентів в навчально-виховному процесі, дає можливість враховувати особливості психічної активності студентів, специфіку змісту даної системи та закономірності розгортання її в навчально-виховному процесі.

Задана модель є основою для визначення цілей та для побудови логічної структури навчально-виховних елементів формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ, до яких відносяться об'єкти, явища й методи діяльності, які покликані забезпечити повноцінну та доцільну діяльність, зокрема, успішне подальше самовдосконалення студентів як майбутніх спеціалістів.

До цієї структури нами було включено перелік знань, вмінь та навичок, якими повинні оволодіти студенти відповідно до характеру їх продуктивної праці та функцій для успішного вирішення завдань, які постають перед ними у поточній діяльності. Усі визначені елементи є складовими єдиної цілісної системи та тісно пов'язані між собою.

Враховуючи існуючі обмеження, які зумовлені особливостями навчально-виховного процесу ВАНЗ, ми визначили такі елементи системи формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ, які є

інваріантними щодо різних видів діяльності та необхідними для забезпечення її ефективності.

У процесі постановки мети враховувались також принцип оптимізації, який потребує вибір найефективнішого варіанта діяльності, методів, засобів, прийомів, які б давали змогу за мінімальних витрат сил і часу отримувати найповніші та найстійкіші результати.

«Оптимальність завжди відносна, наголошує Г.Ковальчук, але в той же час вона є кроком на шляху до ідеального варіанта управління навчальним процесом. У цій діяльності найважливішою є проблема визначення цілей навчання, які залежать від соціального замовлення освіти» [4, с. 56].

Робота, пов'язана з окресленням цілей формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ, здійснювалася нами у два етапи: перший - визначення загальних цілей формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ; другий - зіставлення даних цілей з результатами діагностичного дослідження кожного студента та визначення «особистісного маршруту» формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ, а також розробка на їх основі індивідуальних програм формування соціальної зрілості особистості.

З метою підвищення ефективності системи формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ було підготовлено та визначено основні поняття, які фігурують під час розвитку та формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ, а також рівні практичного опанування, засвоєння відповідних умінь та навичок.

До бази знань про соціальну зрілість особистості відносимо: поняття, терміни, факти, символи, судження, якості; тенденції, властивості, теорії, критерії, закони; правила, принципи, норми, методи, процеси, алгоритми, засоби, види та форми діяльності тощо.

Практичне опанування, засвоєння відповідних умінь та навичок це, здатність особистості: відтворювати елементи бази знань про соціальну зрілість особистості; застосовувати елементи знання для вирішення типових завдань у діяльності та поведінці; використовувати їх для здобуття нових знань, для вирішення нових завдань у нових умовах, у нестандартних ситуаціях.

Неоднакові можливості щодо здатності до застосування елементів бази знань свідчать про різні рівні засвоєння цих елементів. Рівні засвоєння елементів бази знань відповідають етапам формування умінь та відрізняються психологічною структурою вмінь, умінь та навичок.

Методичні рекомендації формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ становлять: ознайомлення студентів (викладачів) зі системою формування соціальної зрілості студентів, пояснення особливостей та обґрунтування доцільності її використання; розподіл елементів цієї системи на логічно завершені блоки (модулі); виділення окремих

елементів системи: основні поняття, теоретичні знання, практичні навички з кожного блоку; конкретизація та стандартизація вимог до знань, умінь та навичок студентів, їхньої поведінки та діяльності; визначення переліку завдань та вправ, які повинні виконати студенти відповідно до кожного рівня сформованості соціальної зрілості особистості, вимог щодо практичної спрямованості та самостійної діяльності; визначення форм, методів та періодичність контролю, який здійснюватиметься в процесі навчання та виховання; аналіз діяльності студентів, рівень виконання завдань (індивідуально); оцінка якості відповідної діяльності, підведення підсумків.

Система формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ не буде ефективною без залучення до неї викладачів, кураторів та інших працівників ВАНЗ. Їхнє відношення до системи формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ, бажання впроваджувати її у навчально-виховному процесі ВАНЗ, а також розуміння умов, факторів, які впливають на ефективність впровадження даної системи в навчально-виховний процес ВАНЗ. До характеристик викладачів, яких залучено до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ відносимо - психічні особливості віку та професії, наявність певного освітнього рівня, життєвого досвіду, зацікавленості в здійсненні діяльності щодо формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ.

Крім того, принциповим згідно досліджень Г. Ковальчук є розуміння специфіки навчання дорослих людей, до яких у більшій мірі відносяться викладачі ВАНЗ [4; с. 22].

До особливостей даної специфіки можна віднести: потребу в знаннях, але на основі очевидності отримання власної вигоди від засвоєння матеріалу, що стане запорукою успіху в діяльності; багатий і різноманітний життєвий досвід, який є самостійним джерелом знань і потребує акцентів на індивідуалізації навчання; переорієнтація від принципу акумулювання знань (предметне навчання) до підвищення рівня компетентності (проблемне навчання) завдяки здатності до ефективних дій під час вирішення конкретних життєвих ситуацій; необхідність витратити багато часу й енергії, щоб з'ясувати користь від засвоєння нових знань чи того, які неприємності можуть очікувати їх у майбутньому, якщо вони відмовляться від такого надбання; необхідність демонстрації переваги наявності нових знань, умінь, відношень і негативні наслідки відсутності таких знань чи навичок; вплив зовнішніх факторів (вимоги керівництва, підвищення по службі, можливе збільшення зарплати, покращання умов роботи тощо) і внутрішніх (інтерес, бажання домогтися поваги і самоповаги, самоактуалізація, потяг до влади тощо) на ефективність здійснення відповідної діяльності; використання різних прийомів стимулювання дорослих через їхню самооцінку (оцінку себе, своєї діяльності, свого

становища в групі, свого ставлення до інших членів групи тощо) та спільне формування цілей навчання та виховання тощо.

Крім того, ефективне формування мотиваційно-цільової підсистеми педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ неможливо без чіткого розуміння цільової складової даного процесі.

Як відомо, в основі життєдіяльності людини лежить здатність до прогнозування. «Мета як закон визначає діяльність» - наголошують науковці [5, с. 182]. Тому процес постановки мети діяльність по послідовного її досягнення сприяє позитивному результату.

Розробка та реалізація педагогічної системи формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ можна сміливо віднести до проектно-технологічної діяльності. Спільним і головним для проектно-технологічного підходу в будь-якій галузі є визначення цілей діяльності та організація даної діяльності так, щоб цілі було реалізовано після завершення процесу (циклу) діяльності.

У загальному випадку педагогічну технологію формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ визначаємо, як сукупність теоретичного забезпечення розв'язання конкретної завдань та детального плану дій, спрямованого на переведення даного об'єкта з одного стану до іншого з найповнішим урахуванням соціально-педагогічних умов та можливостей учасників процесу.

Теоретичне забезпечення розв'язання конкретної проблеми реалізується в змістовій частині. Урахування конкретних умов та можливостей здійснюється в описі кадрового, операційного, матеріально-технічного та фінансового забезпечення цільового проекту. Реалізація діяльності складається з ланцюга логічно впорядкованих етапів, здійснюється в певному середовищі, чинники якого сприяють досягненню гарантованого (наперед заданого) результату.

До цих етапів відповідно до структурно-функціональної моделі формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ відносимо:

Етап попереднього дослідження - етап попереднього підготовки програми діяльності на основі відповідної концепції, що відповідає суспільним потребам (соціальному замовленню) у конкретній ситуації.

Організаційно-діагностичний етап - діагностика рівнів сформованості соціальної зрілості студентів ВАНЗ. Даний етап дає можливість визначити рівні соціальної зрілості, а також розробити педагогічну технологію формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ відповідно визначеним рівням та наявності або відсутності особистісних якостей.

Аналітичний етап - на цьому етапі відбувається вдосконалення та конкретизація планів та програм, розроблених раніше, визначаються необхідні операції та якісні характеристики, а також кількісні показники певного процесу, реальні строки діяльності, обмеження, технології, організації та інші.

Етап формування - охоплює детальніші розробки та специфікації, а також безпосереднє втілення педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ у навчально-виховний процес. При цьому важливим є організаційне оформлення, розроблення документації, огляд проектування, забезпечення якості, регулювання процесу діяльності.

Саме на цьому етапі особливого значення набувають аспекти корпоративної структури (традиційної чи орієнтованої на зміни), внутрішнього управління й корпоративної культури, що передбачає створення умов для стійкого зацікавлення й готовності всіх суб'єктів відповідного процесу до виконання доручених обов'язків навіть у випадку ускладнень.

Контрольно-оцінний етап - етап зіставлення реальних даних функціонування системи й відхилень від запланованих показників.

Аналіз результатів процесу діяльності здійснюється в таких аспектах: кількісні та якісні показники; морально-психологічний клімат у академічних групах та між всіма суб'єктами педагогічного процесу; дотримання умов; результати контрольних та формувальних експериментів; наявність зворотного зв'язку, напрямів корекції; виявлення рівня ефективності педагогічної системи.

Застосування комплексного підходу, на цьому етапі, дає можливість виявити рівень ефективності процесу та за необхідністю скоректувати, модифікувати й адаптувати його.

Програма модифікації повинна включати детальний аналіз процесу діяльності, виявлення проблемних ситуацій, визначення ефективних методів, засобів діяльності відповідно конкретній ситуації, а також доповнення програми з урахуванням змін та вимог навколишнього середовища.

Висновки. Таким чином, на сучасному етапі розвитку вищої освіти в Україні виникає необхідність повністю відмовитися від уявлень про навчально-виховний процес як процес повідомлення і передачі інформації. Замість цього потрібна, на нашу думку, науково і методично обґрунтована інноваційна педагогічна технологія. Задовольнити дані потреби стає можливим за умови технологізація освітньо-виховного простору.

Моделювання педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ набуває особливої актуальності в умовах сьогодення, створює можливості цілеспрямованого впливу на особистість студентів в навчально-виховному процесі, дає можливість враховувати особливості психічної активності студентів, специфіку змісту даної системи та закономірності розгортання її в навчально-виховному процесі.

Задана педагогічна технологія та її ефективність визначається цілями, завданням, чіткою і прозорою структурованістю даного процесу, багатоканальною взаємодією усіх суб'єктів навчально-виховного процесі ВАНЗ, логічною структурою навчально-виховних елементів формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ.

Формування високого рівня соціальної зрілості студентів ВАНЗ залежить від мотивації особистості, уміння ставити і реалізовувати поставлені цілі, тому одним з провідних завдань педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ є формування саме мотиваційно-цільової підсистеми відповідної педагогічної технології.

Ефективність мотиваційно-цільової підсистеми педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ залежить від: цілеспрямованого розвитку уподобань, потреб, інтересів, настанов і спрямованості студентів щодо формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ; організації діяльності спрямованої на розвиток мотивації щодо формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ, а також від уміння студентів ставити та досягати поставлені цілі; визначення основних умов, етапів мотиваційно-цільової підсистеми педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ; забезпеченні даної діяльності відповідними засобами, формами і методами та метоодиками; підготовці викладачів до відповідної діяльності у навчально-виховному процесі.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів розглянутої нами проблеми. Перспективними у подальшому дослідженні є такі напрями роботи, як деталізована розробка психодіагностичного визначення ефективності усіх підсистем педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ; вдосконалення відповідної методологічної та методичної бази педагогічних технологій формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ тощо.

Література:

1. Асмолов А.Г. *От униформы к достоинству // Новая газета. - 2015. - № 41.*
2. Глузман А.В. *Профессионально-педагогическая подготовка студентов университетов: теория и опыт исследования:*

[монографія] / А.В. Глузман. - К.: Поисково-издательское агентство, 1996. – 257 с., с. 3-4.

3. Каган М.С. Человеческая деятельность. Опыт системного анализа / Каган Моисей Самойлович. -М.: Политиздат, 1974. - 328 с.

4. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті Навч. посібник. — 2-ге вид., доп. - К.: КНЕУ, 2003. - 298 с.

5. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник / М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, В.І. Борисов та ін.; За ред. проф. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. - 2-е вид., перероб. і допов. - Київ: Юрінком Інтер, 2005. С. 182-183.

6. Шамова Т.И. Активизация учения школьников / Татьяна Ивановна Шамова. - М.: Педагогика, 1982. - 208 с.;

7. Тюріна В.О. Формування пізнавальної самостійності учнів ЗОШ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки» / В.О. Тюріна . – К., 1994. – 58 с.

References:

1. Asmolov A.H. Ot unyformy k dostoynstvu // Novaia hazeta. - 2015. - № 41.

2. Hluzman A.V. Professyonalno-pedahohycheskaia podhotovka studentov unyversytetov: teoriya y opyt yssledovaniya: [monohrafyia] / A.V. Hluzman. - K.: Poyskovo-yzdatelskoe ahentstvo, 1996. – 257 s., s. 3-4.

3. Kahan M.S. Chelovecheskaia deiatelnost. Opyt systemnoho analiza / Kahan Moisei Samoilovych. -M.: Polytyzdat, 1974. - 328 s.

4. Kovalchuk H.O. Aktyvizatsiia navchannia v ekonomichnii osviti Navch. posibnyk. — 2-he vyd., dop. - K.: KNEU, 2003. - 298 s.

5. Kryminalne pravo Ukrainy: Zahalna chastyna: Pidruchnyk / M.I. Bazhanov, Yu.V. Baulin, V.I. Borysov ta in.; Za red. prof. M.I. Bazhanova, V.V. Stashysa, V.Ya. Tatsiia. - 2-e vyd., pererob. i dopov. - Kyiv: Yurinkom Inter, 2005. S. 182-183.

6. Shamova T.Y. Aktyvyzatsyia uchenyia shkolnykov / Tatiana Yvanovna Shamova. - M.: Pedahohyka, 1982. - 208 s.;

7. Tiurina V.O. Formuvannia piznavalnoi samostiinosti uchniv ZOSh: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia doktora ped. nauk: spets. 13.00.01 «Teoriia ta istoriia pedahohiky» / V.O. Tiurina . – K., 1994.–58 s.